

залучення школярів до різних видів творчості тощо. «Справжнє виховання полягає в тому, щоб крижинка в дитячому серці розтанула поступово, щоб серце вашого виховання само випромінювало тепло. Знати дитину – це та найголовніша точка, де стикаються теорія і практика педагогіки, де сходяться всі нитки педагогічного керівництва дитячим колективом. Світ дитинства – це, в першу чергу, пізнання серцем того, що дитина бачить навколо себе, що вона сама робить," – писав В.Сухомлинський.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. *Вибрані твори*: в 5 т. К.: Рад. шк., 1976. Т. 1. С. 403–637.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. *Вибрані твори*: у 5 т. К.: Рад. школа, 1976. Т.3 С. 29-244.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Х.: Акта, 2012. 563 с.
4. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра. *Вибрані твори*: в 5 т. К.: Рад. шк., 1976. Т. 1. С. 209-400.
5. Сухомлинський В. О. Розвиток індивідуальних здібностей і нахилів учнів. *Вибрані твори*: в 5 т. К.: Рад. шк., 1977. Т. 5. С. 122- 139.

Лещенко Н.А.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки
Педагогічного факультету
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗВО УКРАЇНИ

Анотація. В статті досліджується сутність, види та форми академічної мобільності у ЗВО України. Проаналізовано особливості їх впровадження у НПУ імені М.П. Драгоманова. Автор акцентує увагу на досліджуваному явищі як необхідній умові підвищення якості вищої освіти.

Abstract. The article examines the essence, types and forms of academic mobility in higher education institutions of Ukraine. The specifics of its implementation in the NPU named after M.P. Dragomanova are analyzed. The author emphasizes the phenomenon under study as a necessary condition for improving the quality of higher education.

Визнання освіти транснаціональним явищем сучасного суспільства сприяє наближенню організаційних засад її здійснення у межах різних країн світу. Суспільство знань у європейському просторі функціонує як єдність загальноєвропейських вимірів вищої освіти та дослідницького середовища. Однією із умов його наповнення є явище академічної мобільності.

Академічна мобільність є об'єктом дослідження різних галузей: педагогіки, економіки, соціології, менеджменту та маркетингу освіти. Аналіз науково-педагогічних джерел дозволяє стверджувати, що на сьогодні не існує однозначного тлумачення поняття академічної мобільності. Водночас, переважна більшість дослідників, підтверджують приналежність означеної категорії до складової соціальної мобільності, що сприяє формуванню освітнього потенціалу особистості.

Проблематика академічної мобільності входить до кола наукових інтересів Т. Колтунович, К. Кузнецової, Ю. Заячук, М. Олійник, І. Перепелюк, Д. Свириденка, І. Трошкіної. Увага Н. Білової, Ю. Грищук, Л. Колісник, Л. Сокурянської зосереджена на дослідженні процесу міжнародної академічної мобільності студентів.

Метою статті є розгляд особливостей реалізації академічної мобільності у ЗВО України на сучасному етапі.

Поняття «академічної мобільності» утвердилося у освітній термінології України з часу приєднання до Болонського процесу (2005 р.) та актуалізувалося в контексті деяких реорганізаційних та законодавчих процесів. Йдеться про створення Європейського простору вищої освіти (2010 р.), прийняття Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту» (2017 р.), підписання Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною (2014 р.), затверджені «Порядку реалізації права на академічну мобільність» (2015 р.). Воно стосується як студентів, так і професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти.

В межах даної наукової розвідки визначимо «академічну мобільність» у ЗВО як процес переміщення здобувачів чи наукових працівників навчального закладу до іншої наукової чи освітньої профільної установи з подальшим поверненням до основного місця навчання/праці.

Відповідно до положень Болонської декларації, правові основи академічної мобільності регулюються міжнародними договорами та проектами щодо співробітництва в галузі освіти та науки, програмами вітчизняних ЗВО, угодами між вітчизняними та іноземними вишами. Участь у мобільності може бути ініційована безпосередньо здобувачем освіти та узгоджена на рівні адміністративного складу ЗВО України чи то за індивідуальним запрошенням від зарубіжного навчального закладу.

В українських реаліях реалізується два види академічної мобільності: внутрішня та міжнародна. Внутрішня академічна мобільність можлива в межах закладів освіти на території країни. Міжнародна - запроваджується вітчизняними та зарубіжними учасниками освітнього процесу в установах України чи іноземними здобувачами вітчизняних ЗВО.

Для студентів першого та другого освітнього ступенів передбачені наступні форми академічної мобільності:

- мовне стажування;
- наукове стажування;
- навчання за програмами мобільності.

До основних різновидів академічної мобільності відносять:

1. кредитну мобільність, що передбачає навчання здобувача не за основним місцем вступу за чітко визначеним терміном навчання. Метою кредитної мобільності є здобуття кредитів та основних компетентностей, результатів навчання з подальшим їх визнанням за основним місцем навчання

2. ступенева мобільність спрямована на отримання повного курсу вищої освіти з отримання офіційного документу про її завершення від одного чи більше ЗВО. Реалізація ступеневої мобільності передбачає навчання здобувача не за місцем вступу.

Здобувачі третього освітнього ступеню та науковці можуть обирати серед наступних форм мобільності:

- 1) проходження наукового стажування;
- 2) участь у проектах інших закладів освіти;
- 3) викладання у зарубіжних ЗВО;
- 4) підвищення кваліфікації;
- 5) участь у наукових дослідженнях.

Доцільною також, вважаємо, організацію діяльності спільних наукових груп, розробку та впровадження спільних наукових проектів, підготовку та видання спільних наукових публікацій, як для студентів та аспірантів, так і для науково-педагогічних працівників. Означений науковий досвід слід розглядати як підготовку суб'єктів академічної мобільності до лінгвістичного стажування, дослідницько-виробничої практики, участі у роботі літніх шкіл та конкурсів студентських робіт чи олімпіад, освітньої практики, науково-технічної виставкової діяльності.

На сучасному етапі дієвими міжнародними програмами розвитку академічної мобільності в Україні є:

- Erasmus – програма ЄС для підтримки освіти, навчання, молоді та спорту у Європі. Фінансується близько 30 років. Надає широкі можливості для студентів та викладачів щодо академічного обміну. На основі об'єднання із програмою Tempus у 2014 року утворився новий її різновид Erasmus+. Проаналізувавши можливості означеної програми на 2021-2027 рр. [10], слід відмітити, що основна увага спрямовується на соціальне залучення, перехід на зелені та цифрові технології, сприяння участі молоді у демократичному житті. Erasmus+ спеціалізується на співпраці в сфері вищої та професійної освіти, шкільному рівні навчання, включаючи дошкільний, освіті дорослих, проблемам молодості та спорту. Як зазначає Ю. Заячук, програма реалізує проєктний підхід, на основі якого «студенти і науковці з України отримали змогу вигравати стипендії від ЄС для продовження свого навчання або проведення наукових досліджень у країнах ЄС» [3, С. 8].

Протягом 10 років (2007-2017 рр.) більшість проєктів було реалізовано вищими навчальними установами Київської, Харківської, Одеської, Львівської областей [1].

- Horizon Europe – рамкова програма досліджень та інновацій від ЄС, яка замінила програму «Горизонт 2020» в 2021 році [7]. Європейська комісія заклала на 50% більше видатків саме на розвиток наукової сфери. Один із трьох напрямів програми, за назвою «Передова наука», відкритий для високоякісних індивідуальних та командних дослідницьких проєктів в усіх галузях знань, включаючи гуманітарні. Ю. Заячук деталізуючи цей рівень програми, вказує на можливості фахівців здобути нові знання та працювати із інноваційними дослідженнями в межах європейських університетів [3, с.12].

Академічна мобільність у вищому навчальному закладі є одним із важливих механізмів отримання додаткових знань, розширення професійного кругозору та побудови міжнародної взаємодії із науково-дослідними установами.

Проаналізуємо міжнародну стратегію НПУ імені М.П. Драгоманова та можливості, які пропонує заклад в даному напрямку на сучасному етапі.

Тож, університет спрямований на розвиток довгострокових і короткочасних програм міжнародної академічної мобільності, участі в міжнародних наукових стажуваннях, конференціях, симпозіумах [8, с. 9]. Зокрема, він продовжує імплементацію Міжнародного проєкту «Педагогічна Конституція Європи» (спільно з Міжнародною Асоціацією ректорів педагогічних університетів Європи); є індивідуальним членом Європейської Асоціації університетів, Міжнародної Асоціації університетів, Євроазійської Асоціації університетів; має міжнародну нагороду „Європейська якість”, згідно рішення Вченої Ради Міжнародного університету м. Відня (Австрія) спільно з Номінаційним Комітетом Європейської Бізнес Асамблеї (м. Оксфорд, Велика Британія); ректора НПУ обрано президентом Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи. Укладено понад 70 угод про співробітництво з провідними вищими навчальними закладами і науковими центрами, виконується близько 30 міжнародних проєктів [4].

Інтеграція НПУ імені М. П. Драгоманова в міжнародний освітній простір підтверджується тенденцією щорічного збільшення кількості іноземних студентів. На сьогодні у вузі навчається понад 400 іноземних студентів із 26 країн світу.

Як іноземним, так і українським студентам пропонується участь у груповій академічній мобільності, індивідуальній академічній мобільності, ініціативній академічній мобільності, включеному навчанні, продовженому навчанні [6].

Наведемо приклад академічної мобільності професорсько-викладацького складу кафедри педагогіки Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова. Так, викладачі кафедри залучені до участі в різноманітних міжнародних конференціях, симпозіумах, літніх школах, круглих столах та інших наукових і науково-практичних заходах; проходять стажування в зарубіжних партнерських вузах, освітніх й дослідницьких центрах.

Кафедра співпрацює із Вищою школою педагогічною імені Павла Влодковіца (Плоцк, Польща); Університетом прикладного менеджменту (Мюнхен, Баварія, Німеччина); International Academy of Tutoring (Інтернаціональна Академія Тьюторингу), Флоридським міжнародним університетом (Маямі, Флорида, США) [5].

З метою реалізації завдань внутрішньої мобільності кафедрою педагогіки налагоджено співпрацю із Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Київським національним лінгвістичним університетом, Національним авіаційним університетом; науково-дослідними установами НАПН України (Інститут вищої освіти, Інститут педагогіки, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені І.А. Зязюна); Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського; Інститутом геронтології імені Д.Ф. Чеботарьова НАМН України [5].

Викладачі та здобувачі кафедри педагогіки протягом 2022-2023 н.р. мають змогу прийняти участь в наступних проєктах міжнародної академічної мобільності Університету:

1. «Зміни педагогічних факультетів та університетів у 21 столітті». Координатор: Університет імені Масарика (м. Брно, Чехія). Період реалізації: 2019-2022

2. «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині». Координатор: Університетський коледж південно-східної Норвегії. Період реалізації: 2018-2022.

3. «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій». Координатор: НПУ імені М.П. Драгоманова. Період реалізації: 30.10.2020 р. – 29.10.2023 [2].

Тож, проведений аналіз підкреслює дієвість академічної мобільності як механізму особистісного зростання викладачів НПУ імені М.П. Драгоманова, так і оновлення освітнього процесу в цілому. Це, в свою чергу, сприяє модернізації та підвищенню якості освітніх програм та технологій навчання в закладі.

В той же час дослідники академічної мобільності перераховують фактори, що ускладнюють співпрацю та обмін знаннями потенціалом між вітчизняними та європейськими навчальними установами. Серед них слід назвати:

1) недостатній рівень оволодіння іноземною мовою викладачами та студентами, що не дає їм можливості повноцінно залучатися до процесу академічного обміну. Як правило, для цього необхідно володіти англійською мовою чи мовою тієї країни, до якої планується переміщення;

2) відсутність престижу наукової та освітньої діяльності;

3) обмеженість місць для працевлаштування із можливостями для подальшої самореалізації молодого фахівця;

4) недостатнє фінансування міжнародної діяльності, що обумовлює несистемний характер мобільності.

Аналіз літератури показав, що не всі дослідники пов'язують розвиток мобільності із конструктивними змінами для української освіти та науки. Тому застерігають від можливих негативних наслідків її розгортання. Найбільша пересторога стосується втрати найкваліфікованіших кадрів та творчої молоді через міграцію. І отримання, натомість, досить невідповідних та недостатньо вмотивованих студентів-іноземців.

Відтак, академічна мобільність як один із механізмів функціонування єдиного європейського освітнього простору не може не стосуватися діяльності ЗВО України. Враховуючи власну специфіку роботи та існуючі проблеми академічного обміну, останні повинні розвивати академічну мобільність з метою ефективного використання потенціалу молоді, реалізації принципу "lifetime learning", інтегрування формальної, інформальної та неформальної систем освіти, сприяння професійному зростанню викладацького корпусу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна мобільність : відповідь на виклики глобалізації: монографія / Д.Б. Свириденко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 279 с.

2. Діючі проєкти. НПУ імені М.П. Драгоманова. Взято з: <https://npu.edu.ua/university/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/diuchy-mizhnarodni-proiekt/diuchy-proiekt>

3. Заячук Ю. Освітні програми ЄС та можливості для викладача українського університету. *Український Педагогічний журнал*, 2021. (2), С. 5–19.

4. ЗВО партнери. НПУ імені М.П. Драгоманова. Взято з: <https://npu.edu.ua/university/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/viddil-mizhnarodnykh-zviazkiv/vnz-partnery>

5. Історія кафедри. Кафедра педагогіки НПУ імені М.П. Драгоманова. Взято з: <https://kp.pf.npu.edu.ua/index.php/istoria-kafedry>

6. Положення про академічну мобільність студентів національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Київ, 2013.
7. Стратегія імплементації для Horizont Europe, квітень 2020 року. Взято з: <https://bit.ly/3UxBYXX>
8. Стратегія Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова на 2021-2026 роки. Київ, 2021. 17 с.
9. Leshchenko, N. ., Anosova, A. ., Drachuk, O. ., Semenog, O., Vaidych, T. ., & Ruskulis, L. . Current trends in training in continuing education: theoretical principles. *Laplage in Journal*. 2021. 7 (3С). P. 506-511.
10. Ukraine in EU Programme Erasmus+: Overview of New Opportunities within EU-Funded Programme Erasmus+ 2021-2027, Participation of Ukrainian organisations in the EU-funded Programme Erasmus+ 2014-2020. National Erasmus+ Office. 2021. 32 pp

Липка С.В.,
студентка ІІ курсу Факультету української філології
та літературної творчості імені Андрія Малишка
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна
Науковий керівник - Вишківська В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті проаналізовано інноваційні технології, окреслено специфіку використання їх у сучасній школі.

Abstract. The article analyzes innovative technologies, outlines the specifics of their use in a modern school.

Сучасна соціально-економічна ситуація в нашій державі вимагає кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, в тому числі і в освіті. «Закон про освіту» встановлює нагальні вимоги до сучасних навчальних закладів і чітко закріплює їх у Державній доктрині освіти, де наголошується на одному головному завданні – сприянні та розвитку інноваційних процесів. Освітні інновації пов'язані із загальними процесами суспільства, глобальними проблемами, інтеграцією знань і формами суспільного життя. Тому характерною рисою сучасної педагогіки є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість до нового [1].

Розвиток систем вищої та середньої освіти потребує дослідження та впровадження сучасних технологій та нових методів навчання дітей та підлітків. Джерелом інновації є цільовий пошук ідеї для розв'язання певної суперечності. Її впровадження залежить саме від того, наскільки психологічне оточення вимагає нових ідей. Існування інновації пов'язується з переходом до сталого функціонування.

Таким чином, інновації в навчанні – це процес створення, використання та поширення в навчальній практиці новітніх ідей, способів, за допомогою яких підвищується ефективність освітнього процесу [1].

Інноваційна спрямованість роботи вчителів визначається такими характеристиками: а) новизна, яка визначає рівень сучасності досвіду; б) оптимальність, яка допомагає досягти найвищих результатів за найменший проміжок часу; в) результативність та ефективність, що означає певну стійкість хороших результатів у роботі педагога; г) можливість творчого використання в масовому досвіді, яка визначає придатність апробованого досвіду для масового застосування в закладах освіти [2].

У теперішній українській школі застосовують як традиційні технології навчання, так і новітні. Проаналізуємо деякі з них.

Індивідуалізовані технології передбачають таку організацію освітнього процесу, за якої враховуються індивідуальні особливості учнів та рівень їхнього загального розвитку. Найбільшою перевагою такої освіти є те, що вона дозволяє повністю пристосувати зміст, методи та швидкість учбової діяльності учня до його особливостей, вчасно і влучно корегувати роботу учнів і педагогів [1].

Можливості творчо розвиватися забезпечують ігрові технології.

Підвищенню результативності організації пізнавальної діяльності сприяють інтерактивні технології, спрямовані на створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває себе успішним. Особливістю інтерактивного навчання є його організація на засадах продуктивної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, що сприяє формуванню дисциплінарних і загальноосвітніх компетентностей, розвитку життєвих цінностей, створенню атмосфери співпраці та взаємодії, розвитку комунікативних якостей.

Впровадження педагогічних інновацій вимагає наявності у фахівця здібностей до:

- рефлексії, що визначає здатність педагога до самовизначення й осмислення ним власного духовного світу, своїх дій і процесів;